

به نام آن که جان را فکرت آموخت

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان
دانشکده پرستاری و مامایی

گروه آموزشی ...

طرح درس نظری و عملی (Course plan)

عنوان درس: مراقبت های ویژه گوارش و جراحی های شکم
نوع و تعداد واحد: یک واحد، نظری
دروس پیش نیاز: داروشناسی، پایش پرستاری پیشرفته، مقدمه ای بر پرستاری مراقبت های ویژه مکان کلاس: ۲۸
فراگیران (رشته، مقطع، ترم): ترم سه کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت های ویژه زمان کلاس: سه شنبه ۱۰-۸
مسئول درس: خانم دکتر محمدی
شماره تماس: ۳۷۹۲۷۶۹۰
Email : mohamadirizi@nm.mui.ac.i

اساتید مدرس: سرکار خانم ها دکتر محمدی و دکتر غفاری

شرح درس: در این درس دانشجویان کارشناسی ارشد پرستاری مراقبت های ویژه با اصول مراقبت های ویژه در بیماری های گوارش و جراحی های شکم و لگن آشنا شده و توانایی های لازم در نحوه ارایه مراقبت به مددجویان و بیماران با اختلالات حاد و ویژه سیستم گوارش را کسب می نمایند.

هدف کلی دوره

فراهم آوردن فرصت های یادگیری در جهت آشنایی با اصول مراقبت های ویژه در بیماران مبتلا به بیماری های حاد گوارشی و افراد تحت جراحی های شکم، با تأکید بر ارایه مراقبت های کل نگر مبتنی بر شواهد، ارتقای نگرش های انسانی و حرفه ای، توسعه مهارت های ارتباطی، و تقویت توانایی رهبری و مدیریت دانشجویان در تعامل با بیمار و خانواده.

*اهداف اختصاصی دوره

۵-در پایان این دوره نظری دانشجویان قادر خواهند بود تا با به کارگیری دانش تخصصی عمیق و صلاحیت های حرفه ای پنج گانه، مراقبت های پرستاری ویژه گوارش و جراحی های شکمی را برای بیماران دچار انارسانی کبدی، آنسفالوپاتی کبدی، سندرم حاد کمپارتمان شکمی ضربات شکمی را به صورت کل نگر، مبتنی بر شواهد و چندتخصصی تحلیل، برنامه ریزی و ارزیابی کنند. این اهداف در راستای تقویت شایستگی های زیر تدوین شده اند:

- ✓ نگرش و باور حرفه ای: تقویت همدلی، شفقت و تعهد راسخ به ایمنی و بهزیستی بیمار در شرایط بحرانی.
- ✓ حرفه ای گرایی: پایبندی به اصول اخلاقی، مسئولیتهای قانونی و استانداردهای ملی و بین المللی مراقبت اورژانسی.
- ✓ مهارت های ارتباطی و بین فردی: برقراری ارتباط مؤثر با بیمار، خانواده و اعضای تیم درمانی چندتخصصی برای تصمیم گیری بهینه.

✓ عملکرد مبتنی بر شواهد: استفاده از یافته های پژوهشی و گایدلاین های روز در طراحی و اجرای مداخلات پرستاری.

✓ رهبری و مدیریت: مدیریت منابع و رهبری تیم در شرایط بحرانی و اورژانسی برای ارائه مراقبت بهینه در کمترین زمان.

جلسه ۱: اهداف یادگیری (شناختی)

جلسه اول: معرفی درس، مروری بر بررسی و شناخت، معاینات فیزیکی شکم و لگن، اخذ شرح حال و تست های تشخیصی اختصاصی سیستم گوارش

در پایان این جلسه دانشجو قادر خواهد بود

✓ اجزای اصلی سیستم گوارش و عملکرد فیزیولوژیک هر یک را فهرست کند.

✓ مراحل اصلی و ترتیب منطقی اخذ یک شرح حال کامل و متمرکز از سیستم گوارش را نام ببرد.

✓ تکنیک های چهارگانه معاینه فیزیکی شکم (inspection, auscultation, percussion, palpation) را به ترتیب صحیح اجرا بیان کند.

✓ تست های تشخیصی رایج سیستم گوارش (مانند آندوسکوپی، کولونوسکوپی، سونوگرافی، تست های تنفسی) را شناسایی کند.

✓ ارتباط بین علائم کلیدی ذکر شده توسط بیمار (مانند نوع درد، استفراغ، خونریزی) و پاتولوژی های احتمالی را تبیین کند.

✓ دلیل منطقی (rationale) ترتیب خاص معاینه فیزیکی شکم بخصوص تقدم auscultation بر percussion و palpation را توضیح دهد.

✓ یافته های طبیعی در معاینه فیزیکی شکم و لگن را از یافته های غیرطبیعی تفکیک کند.

✓ موارد کاربرد و ملاحظات اصلی تست های تشخیصی مختلف را تشریح کند.

12 اهداف یادگیری (شناختی) جلسه دوم: اصول تغذیه در بخش مراقبت های ویژه و اختلالات تغذیه ای شایع

✓ در پایان این جلسه، دانشجویان خواهند توانست:

✓ اهداف اصلی تغذیه در بیماران بحرانی و عواقب سوءتغذیه در ICU را فهرست کند.

✓ روش های مختلف ارزیابی وضعیت تغذیه و اخص های بیوشیمیایی را نام ببرد.

✓ انواع دسترسی های تغذیه انترال (لوله های بینی-معدی، بینی-روده ای، گاستروستومی، ژژونوستومی) و پرنترال را شناسایی کند.

✓ اختلالات شایع تغذیه ای در بخش مراقبت های ویژه را برشمارد.

✓ نیاز کالریک و پروتئینی روزانه یک بیمار بحرانی را محاسبه کند.

✓ مزایا و معایب و موارد کاربرد تغذیه انترال را در مقابل تغذیه پرنترالمقایسه کند

✓ تشخیص دهد علائم و نشانه های بالینی و آزمایشگاهی سندرم ری الیمنتیشن (Refeeding Syndrome).

✓ استراتژی های پیشگیری و مدیریت اولیه اختلالات شایع تغذیه ای در ICU توضیح دهد

اهداف یادگیری (شناختی) جلسه سوم: نارسایی کبدی و آنسفالوپاتی کبدی

✓ در پایان این جلسه، دانشجویان خواهند توانست:

- ✓ علل شایع نارسایی حاد و مزمن کبدی را فهرست کند.
- ✓ تظاهرات بالینی اصلی نارسایی کبدی (مانند زردی، آسیت، خونریزی) را نام ببرد.
- ✓ مراحل مختلف آنسفالوپاتی کبدی بر اساس معیار را شناسایی کند.
- ✓ پاتوفیزیولوژی اولیه ایجاد آنسفالوپاتی کبدی را توضیح دهد.
- ✓ یافته‌های آزمایشگاهی مرتبط با نارسایی کبدی را تفسیر کند.
- ✓ تفاوت‌های کلیدی بین نارسایی حاد و مزمن کبدی را مقایسه کند.
- ✓ ارزیابی اولیه یک بیمار با احتمال آنسفالوپاتی کبدی (شامل معاینه عصبی و گرفتن تاریخچه) را انجام دهد.
- ✓ اهداف کلی مدیریت آنسفالوپاتی کبدی را تشریح کند.
- ✓ مداخلات پرستاری اولیه در مدیریت یک بیمار با آنسفالوپاتی کبدی حاد طرح ریزی کند

اهداف یادگیری (شناختی) جلسه چهارم: سندرم حاد کمپارتمان شکمی (ACS)

✓ در پایان این جلسه، دانشجویان خواهند توانست:

- ✓ پاتوفیزیولوژی ایجاد سندرم حاد کمپارتمان شکمی و توالی وقایع منجر به نارسایی اعضا را توضیح دهد.
- ✓ علل شایع و عوامل خطر مستعد کننده برای ایجاد ACS را فهرست کند.
- ✓ تظاهرات بالینی ACS را تشخیص دهد.
- ✓ روش صحیح اندازه‌گیری فشار داخل شکمی (IAP) و تفسیر مقادیر آن را بیان کند.
- ✓ معیارهای تشخیصی ACS را تعریف کند.
- ✓ اندیکاسیون‌های مطلق برای انجام جراحی کاهش فشار (decompressive laparotomy) را تشریح کند.

اهداف یادگیری (شناختی) جلسه پنجم: تروماهای شکمی

✓ در پایان این جلسه، دانشجویان خواهند توانست:

- ✓ اصول اولیه ارزیابی اولیه و ثانویه بر اساس پروتکل ATLS در یک بیمار ترومای شکمی را توضیح دهد.
- ✓ مکانیسم‌های شایع تروما ضربه blunt و penetrating و الگوهای آسیب مرتبط با هر کدام را توصیف کند.
- ✓ یافته‌های بالینی مشکوک به آسیب اندام‌های داخل شکمی در معاینه فیزیکی را شناسایی کند.

✓ نقاط قوت و ضعف روش‌های مختلف تصویربرداری (FAST, CT Scan) اشعه ایکس در ترومای شکمی را مقایسه کند.

✓ اندیکاسیون‌های انجام لاپاراتومی اکتشافی (Exploratory Laparotomy) در ترومای شکمی را فهرست کند.

✓ اصول مدیریت اولیه آسیب‌های شایع احشای شکمی (کبد، طحال، روده) را برشمارد.

17. اهداف یادگیری (شناختی) جلسه هفتم: بررسی عوارض مربوط به اقدامات و جراحی‌های شکم و لگن

✓ در پایان این جلسه، دانشجویان خواهند توانست:

✓ عوارض شایع زودرس (مانند خونریزی، عفونت زخم، ileus، DVT/PE) و دیررس (مانند چسبندگی داخلی، فتق انسیزیونی، انسداد روده) پس از

جراحی‌های شکم و لگن را فهرست کند.

✓ علائم و نشانه‌های بالینی هشداردهنده برای هر یک از عوارض شایع پس از عمل را شناسایی کند.

✓ عوارض خاص مربوط به اقدامات مداخله‌ای (مانند پرفوراسیون در طی آندوسکوپی یا خونریزی پس از بیوپسی) را برشمارد.

✓ چگونگی بررسی و پایش یک بیمار از نظر بروز علائم عوارض پس از عمل. توصیف کند

اهداف یادگیری (شناختی) جلسه هشتم: مراقبت‌های پرستاری (مانند مراقبت از درن‌ها)

✓ در پایان این جلسه، دانشجویان خواهند توانست:

✓ انواع مختلف درن‌های مورد استفاده پس از جراحی‌های شکم (مانند Jackson-Pratt, Penrose, Hemovac) و موارد کاربرد هر یک را نام

ببرد.

✓ اجزای تشکیل‌دهنده یک سیستم درن و اصول عملکرد آن را توصیف کند.

✓ اصول کلی و استاندارد مراقبت از درن (شامل پانسمان، تخلیه، ثبت خروجی) را فهرست کند.

✓ چگونگی بررسی و پایش یک درن از نظر عملکرد صحیح، قرارگیری مناسب و علائم عفونت را توضیح دهد.

✓ ملاحظات مراقبت از بیمار با درن را تشریح کند.

✓ اهداف پیشرفته (تلفیق و تجزیه و تحلیل):

دامنه عاطفی (Affective Domain)

✓ دانشجو در مواجهه با خانواده بیمار، با آرامش و شفقت، اقدامات ارتباطی و آموزشی را به کار گیرد تا خانواده را در فرآیند تصمیم‌گیری برای

همراهی کند.

✓ دانشجو در شرایط تحلیل یک سناریوی بحرانی شامل همزمانی چندین بیمار و اولویت‌بندی مداخلات را بر اساس شدت وضعیت و اصول اخلاقی

انجام دهد.

✓ دانشجو در تمامی ارائه‌های کلاسی و گزارش‌های موردی، رفتاری مبتنی بر همدلی عمیق، صبر و شفافیت اطلاع‌رسانی از خود نشان دهد و به عنوان الگویی از رفتار حرفه‌ای شناخته شود.

✓ دانشجو در هنگام کار گروهی برای ارائه سمینار یا حل یک گزارش موردی، نقش رهبری همکارانه را با مدیریت زمان و تفویض وظایف به درستی ایفا کند و محیطی مبتنی بر احترام متقابل ایجاد نماید

روش تدریس (در جلسات حضوری، آفلاین و جلسات آنلاین):

۱. سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
۲. بحث در گروه‌های کوچک
۳. یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
۴. یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
۵. یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
۶. روش یادگیری مبتنی بر مورد (case based learning)
۷. کلاس درس وارونه
۸. نوشتار تاملی

وظایف فراگیران (در جلسات حضوری، آفلاین و جلسات آنلاین):

۱. در جلسات حضوری/آنلاین با رعایت نظم کلاسی به موقع حضور داشته باشد.
۲. حضور فعال در کلاس‌های حضوری/آنلاین (مشارکت در پرسش و پاسخ‌ها)
۳. انجام فعالیت‌های یادگیری نظیر انجام تکلیف (حضوری/آفلاین)، شرکت در آزمون و شرکت در بحث‌های گروهی و پاسخدهی سوالات به منزله فعالیت کلاسی محسوب می‌شود.
۴. شرکت در آزمون‌های مجازی، آزمونک‌های کلاسی، میان ترم و پایان ترم الزامی است.

قوانین و مقررات کلاس (در جلسات حضوری، آفلاین و آنلاین):

- آئین نامه رفتار و پوشش حرفه ای دانشجویان طبق شیوه نامه اجرائی (موجود در سایت دانشکده پرستاری، قسمت معاونت آموزشی، اداره خدمات آموزشی، آیین نامه پوشش حرفه ای) رعایت گردد.
- بر اساس مصوبه آئین نامه آموزشی نحوه برخورد با غیبت دانشجویان در کلاس به شرح زیر است.
الف) غیبت در جلسات درس تا سقف مشخص شده در آئین نامه آموزشی مربوطه در صورتی مجاز خواهد بود و مشمول کسر نمره نخواهد گردید که با ارائه مدارک مستند و گواهی معتبر و تأیید شده و با تشخیص مدیر گروه مربوطه مجاز شناخته شود.
ب) نحوه برخورد با غیبت غیر موجه دانشجو در کلاس درس در سقف کمتر از $\frac{4}{17}$ (چهار هفدهم) بشرح زیر می باشد:

یک جلسه غیبت غیرموجه	قابل بخشش
دو جلسه غیبت غیرموجه	کسر ۱ نمره
سه جلسه غیبت غیرموجه	کسر ۲ نمره
چهار جلسه غیبت غیرموجه	کسر ۴ نمره

ج) در خصوص نحوه برخورد با تعطیلی کلاس (غیر مجاز) که به صورت گروهی انجام می شود به ازای هر جلسه استاد می تواند تا سقف ۲ نمره کسر نماید.
بدیهی است غیبت بیش از حد مجاز (۴/۱۷) منجر به نمره صفر در درس خواهد بود و در صورت مجاز بودن غیبت‌ها با ارائه مستندات و اخذ موافقت شورای آموزشی دانشکده، موجب حذف درس خواهد شد.

- سیاست های مسئول درس در مورد تاخیر و هرگونه تخطی از آیین نامه انضباطی دانشجو در کلاس درس:
- دانشجویان موظف هستند در زمان مقرر در کلاس حضور یابند و در صورت تأخیر، منطبق با سیاست های انضباطی برخورد می شود.
- هرگونه رفتار نامناسب، صحبت های نامربوط، استفاده نادرست از وسایل الکترونیکی، یا ایجاد مزاحمت در کلاس ممنوع است.
- دانشجویان باید احترام متقابل با استاد و هم کلاسی ها را رعایت کنند.
- موارد تخطی از سیاست های انضباطی ممکن است منجر به تذکر کتبی، کاهش نمره، یا در موارد جدی تر، ارجاع به مراجع ذی ربط در دانشگاه شود.

نحوه ارزشیابی دانشجو و نمره دهی:

نحوه ارزشیابی دانشجو و بارم مربوط به هر ارزشیابی:

ردیف	فعالیت	نمره از ۲۰
۱	آزمون پایان ترم (تئوری)	۱۶
۲	مشارکت فعال در تدریس و ارائه مباحث به روز	۲
۳	انجام و ارائه به موقع تکالیف	۲
۴	جمع	۲۰

*منابع اصلی:

- Urden, L. D., Stacy, K. M., & Lough, M. E. (2020). *Critical Care Nursing: Diagnosis and Management*, 10th ed., Elsevier
- صفحات پیشنهادی برای این دوره (1-20: معرفی مراقبت های ویژه)، ۴۵-۸۰ (معاینات و ارزیابی بالینی)، ۳۸۰-۴۵۰ (مراقبت های تغذیه ای و جراحی شکم)، ۵۵۰-۶۱۰ (سندرم کمپارتمان و عوارض جراحی)، ۳۸۰-۴۰۰ (مراقبت از درن ها)
- 20۲۰, Elsevier. Aitken, Leanne, Marshall, Andrea, Chaboyer, Wendy. *ACCCN's Critical Care Nursing*. اتریش: Elsevier, 20۲۰.
- Schwartz's Principles of Surgery, 12th ed., 2024: صفحات 1575-1600 (ضربات شکمی)، ۲۰۵۰-۲۰۸۰ (عوارض جراحی)
- Sabiston Textbook of Surgery, 21st ed., 2024: صفحات 2130-2100 جراحی های شکم و لگن)
- Sleisenger and Fordtran's Gastrointestinal and Liver Disease, 11th ed., 2020: صفحات 30-60 معاینات و تست های تشخیصی، ۷۵-۹۵ (جراحی GI، ۱۰۲۰) 1050-نارسایی کبد و آنسفالوپاتی)
- AACN Procedure Manual for High Acuity, Progressive, and Critical Care. 8th ed. Elsevier, 2024.
- اصول کلی مراقبت های ویژه و ایمنی بیمار - صفحات 40-1، ارزیابی بیمار و معاینات فیزیکی - صفحات 200-150
- مراقبت از بیماران جراحی شکم و لگن، مدیریت درن ها و مراقبت پس از عمل - صفحات 490-450، تغذیه بیماران بحرانی در - ICU صفحات 560-520، سندرم کمپارتمان شکمی و مدیریت عوارض - صفحات 640-600، آموزش های پرستاری و نقش رهبری در - ICU صفحات (680-
- نیک روان مفرد م. کتاب جامع فوریت های پرستاری. انتشارات حیدری، چاپ اول، ۱۳۹۶.
- مرجع مراقبت پرستاری ویژه در بخش ICU، CCU و دیالیز دکتر عسگری، دکتر محمدرضا عسگری، دکتر محسن سلیمانی

منابع پیشنهادی برای مطالعه بیشتر:

1. American Association of Critical-Care Nurses (AACN) clinical practice guidelines.
2. Reintam Blaser A, Starkopf J, Alhazzani W, Berger MM, Casaer MP, Deane AM, Fruhwald S, Hiesmayr M, Ichai C, Jakob SM, Loudet CI, Malbrain ML, Montejo González JC, Paugam-Burtz C, Poeze M, Preiser JC, Singer P, van Zanten AR, De Waele J, Wendon J, Wernerman J, Whitehouse T, Wilmer A, Oudemans-van Straaten HM; ESICM Working Group on Gastrointestinal Function. Early enteral nutrition in critically ill patients: ESICM clinical practice guidelines. *Intensive Care Med.* 2017 Mar;43(3):380-398. doi: 10.1007/s00134-016-4665-0. Epub 2017 Feb 6. PMID: 28168570; PMCID: PMC5323492.
3. World Society of Emergency Surgery (WSES) guidelines on abdominal trauma and postoperative care.
4. مقالات مرور نظام‌مند (systematic reviews) و RCT های جدید در مجلات *Critical Care Medicine, Intensive Care Medicine, Journal of Gastrointestinal Surgery, World Journal of Surgery*

توجه:

اساتید محترم، لطفا متناسب با محتوای هر جلسه، شیوه ارائه **حضور، آنلاین یا آفلاین** و فعالیت یادگیری مورد انتظار دانشجویان را در جدول مشخص فرمایید.

جدول زمان بندی کلاس					
عنوان درس: مراقبت های ویژه گوارش و جراحی های شکم					
شماره درس: ۵۱۲۵۳۰ نیمسال تحصیلی: اول					
۱۴۰۵-۱۴۰۶					
رشته تحصیلی: پرستاری مراقبت های ویژه					
فراگیران: دانشجویان ترم سه کارشناسی ارشد					
زمان: چهارشنبه ۸-۱۰					
مکان: کلاس ۲۸					
اساتید درس: سرکار خانم ها دکتر محمدی و دکتر غفاری					
ردیف	تاریخ	عنوان جلسه	نوع جلسه	آمادگی لازم دانشجویان قبل از شروع کلاس / فعالیت یادگیری	مدرس
۱	۸-۱۰ ۱۴۰۵/۷/۸	معرفی درس، مروری بر بررسی و شناخت، معاینات فیزیکی شکم و لگن، اخذ شرح حال و تست های تشخیصی اختصاصی سیستم گوارش	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	مطالعه آناتومی و فیزیولوژی سیستم گوارش	خانم دکتر محمدی
۲	۸-۱۰ ۱۴۰۴/۷/۱۵	اصول تغذیه در بخش مراقبت های ویژه و اختلالات تغذیه ای شایع	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و ارایه تکلیف	خانم دکتر محمدی
۳	۸-۱۰ ۱۴۰۵/۷/۲۲	نارسایی کبدی، آنسفالوپاتی کبدی	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و ارایه تکلیف	خانم دکتر محمدی
۴	۸-۱۰ ۱۴۰۴/۷/۲۹	سندرم حاد کمپارتمان شکمی	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و ارایه تکلیف	خانم دکتر غفاری
۵	۸-۱۰ ۱۴۰۵/۸/۶	ضربات شکمی	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و ارایه تکلیف	خانم دکتر غفاری
۶	۸-۱۰ ۱۴۰۵/۸/۱۳	انواع اقدامات مداخله ای و جراحی های شکم و لگن	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و معرفی انواع اقدامات مداخله ای و جراحی ها در شکم و لگن	خانم دکتر غفاری
۷	۸-۱۰ ۱۴۰۵/۸/۲۰	بررسی عوارض مربوط به اقدامات و جراحی های شکم و لگن	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و ارایه تکلیف	خانم دکتر غفاری
۸	۸-۱۰ ۱۴۰۵/۸/۲۷	مراقبت های پرستاری مانند مراقبت از درن ها در جراحی های شایع شکم و لگن	حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین ☐	جستجو در منابع و ارایه شایع ترین مراقبت های پرستاری در جراحی های شکم مانند کوله سیستکتومی، آپاندیسیت و	خانم دکتر غفاری

لینک کلاس مجازی:

تاریخ امتحان میان ترم:
تاریخ امتحان پایان ترم (بر اساس تقویم آموزش)